Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2025/3999

20.8.2025

PRIPOROČILO SVETA

z dne 8. julija 2025

o ekonomski, socialni, strukturni in proračunski politiki ter politiki zaposlovanja Slovaške

(C/2025/3999)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 ([1]) in zlasti člena 3(3) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ([2]) in zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

Splošne ugotovitve

(1) Uredba (EU) 2024/1263, ki je začela veljati 30. aprila 2024, določa cilje okvira ekonomskega upravljanja, katerega namen je spodbujati zdrave in vzdržne javne finance, z reformami in naložbami pa trajnostno in vključujočo rast in odpornost, ter preprečiti čezmerni javnofinančni primanjkljaj. Uredba določa, da Svet in Komisija izvajata večstranski nadzor v okviru evropskega semestra v skladu s cilji in zahtevami iz Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Evropski semester vključuje zlasti oblikovanje specifičnih priporočil za državo in nadzor nad njihovim izvajanjem. Navedena uredba spodbuja tudi nacionalno odgovornost za fiskalno politiko in poudarja njeno srednjeročno usmerjenost skupaj z učinkovitejšim in skladnejšim izvrševanjem. Vsaka država članica mora Svetu in Komisiji predložiti nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt, ki vsebuje njene fiskalne, reformne in naložbene zaveze za obdobje štirih ali petih let, odvisno od trajanja zakonodajnega obdobja v zadevni državi članici. Pot gibanja očiščenih odhodkov ([3]) v teh načrtih mora biti skladna z zahtevami iz navedene uredbe, vključno z zahtevami, da se najpozneje do konca prilagoditvenega obdobja dolg sektorja država začne dovolj verjetno zmanjševati ali se še naprej dovolj verjetno zmanjšuje ali pa ostane na preudarni ravni pod 60 % bruto domačega proizvoda (BDP) ter da se primanjkljaj sektorja država srednjeročno zmanjša pod referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe in/ali ohranja pod to vrednostjo. Kadar se država članica zaveže ustreznemu sklopu reform in naložb v skladu z merili iz navedene uredbe, se lahko prilagoditveno obdobje podaljša za največ tri leta.

([1]) UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) UL L 306, 23.11.2011, str. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Očiščeni odhodki, kot so opredeljeni v členu 2, točka 2, Uredbe (EU) 2024/1263: „očiščeni odhodki“ pomenijo javnofinančne odhodke brez: (i) odhodkov za obresti; (ii) diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov; (iii) odhodkov za programe Unije, ki so v celoti izravnani s prihodki iz skladov Unije; (iv) nacionalnih odhodkov za sofinanciranje programov, ki jih financira Unija; (v) cikličnih elementov odhodkov za denarna nadomestila za brezposelnost ter (vi) enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

(2) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta ([4]), s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost, je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem za okrevanje in odpornost državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb, s čimer daje fiskalno spodbudo, ki jo financira Unija. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik mehanizem podpira gospodarsko in socialno okrevanje ter hkrati poganja trajnostne reforme in naložbe, zlasti pa spodbuja zeleni in digitalni prehod ter veča odpornost gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v Uniji ter podpiranju nadaljnjega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic.

(3) Cilj Uredbe (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta ([5]) (v nadaljnjem besedilu: uredba REPowerEU), ki je bila sprejeta 27. februarja 2023, je postopno odpraviti odvisnost Unije od uvoza ruskih fosilnih goriv. To pripomore k doseganju energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe Unije z energijo, hkrati pa povečuje uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energetsko učinkovitost. Slovaška je v svoj nacionalni načrt za okrevanje in odpornost dodala novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje načrta REPowerEU.

(4) Slovaška je 29. aprila 2021 Komisiji predložila nacionalni načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241. Komisija je v skladu s členom 19 navedene uredbe in na podlagi smernic za ocenjevanje iz Priloge V ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost. Svet je 13. julija 2021 sprejel izvedbeni sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Slovaško ([6]), ki je bil v skladu s členom 18(2) spremenjen 14. julija 2023 zaradi posodobitve najvišjega finančnega prispevka za nepovratno finančno podporo in vključitve poglavja REPowerEU ([7]). Pogoj za izplačilo obrokov je, da Komisija v skladu s členom 24(5) sprejme sklep, v katerem navede, da je Slovaška zadovoljivo izpolnila ustrezne mejnike in cilje, določene v izvedbenem sklepu Sveta. Za zadovoljivo izpolnitev je potrebno, da doseženi predhodni mejniki in cilji za isto reformo ali naložbo niso bili izničeni.

(5) Svet je 21. januarja 2025 na priporočilo Komisije sprejel priporočilo, s katerim je potrdil nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt Slovaške ([8]). Načrt je bil predložen v skladu s členom 11 in členom 36(1), točka (a), Uredbe (EU) 2024/1263, zajema pa obdobje od leta 2025 do leta 2028 in predstavlja fiskalno prilagoditev skozi štiri leta.

(6) Komisija je 26. novembra 2024 sprejela tudi mnenje o osnutku proračunskega načrta Slovaške za leto 2025. Na isti datum je na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2025, v katerem Slovaške ni opredelila kot eno od držav članic, za katero bi bilo treba opraviti poglobljeni pregled. Sprejela je tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2025, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja ([9]) sprejel 13. maja 2025, skupno poročilo o zaposlovanju pa 10. marca 2025.

([4]) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1, ELI: http://data.europa. eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 13. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Slovaško (ST 10156/2021 INIT; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1).

([7]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 14. julija 2023 o spremembi Izvedbenega sklepa z dne 13. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Slovaško (ST 11205/2023 INIT, ST 11205 2023 ADD 1).

([8]) Priporočilo Sveta z dne 21. januarja 2025 o potrditvi srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta Slovaške (UL C, C/2025/645, 10.2.2025).

([9]) Priporočilo Sveta z dne 13. maja 2025 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa. eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Komisija je 29. januarja 2025 objavila kompas za konkurenčnost, tj. strateški okvir, katerega cilj je v naslednjih petih letih povečati svetovno konkurenčnost EU. V njem so opredeljeni trije nujni elementi preobrazbe za trajnostno gospodarsko rast: (i) inovacije; (ii) razogljičenje in konkurenčnost ter (iii) varnost. Za zapolnitev inovacijske vrzeli si EU prizadeva spodbujati industrijske inovacije, podpirati rast zagonskih podjetij s pobudami, kot je strategija EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi, ter pospeševati uvajanje naprednih tehnologij, kot sta umetna inteligenca in kvantno računalništvo. V prizadevanju za bolj zeleno gospodarstvo je Komisija predstavila celovit akcijski načrt za cenovno dostopno energijo in dogovor o čisti industriji, ki zagotavljata, da bo prehod na čisto energijo ostal stroškovno učinkovit in naklonjen konkurenčnosti, zlasti za energetsko intenzivne sektorje, ter da bo gonilo rasti. Za zmanjšanje pretiranih odvisnosti in povečanje varnosti je Unija zavezana krepitvi svetovnih trgovinskih partnerstev, diverzifikaciji dobavnih verig ter zagotavljanju dostopa do kritičnih surovin in virov čiste energije. Te prednostne naloge temeljijo na horizontalnih dejavnikih, in sicer poenostavitvi zakonodaje, poglabljanju enotnega trga, financiranju konkurenčnosti ter uniji prihrankov in naložb, spodbujanju spretnosti in kakovostnih delovnih mest ter boljšem usklajevanju politik EU. Kompas za konkurenčnost je usklajen z evropskim semestrom, s čimer zagotavlja, da so ekonomske politike držav članic skladne s strateškimi cilji Komisije, ter ustvarja enoten pristop k ekonomskemu upravljanju, ki spodbuja trajnostno rast, inovacije in odpornost po vsej Uniji.

(8) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2025 nadalje razvija skupaj z izvajanjem mehanizma za okrevanje in odpornost. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj prispevajo k učinkoviti obravnavi vseh ali znatnega dela izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za države, izdanih v zadnjih letih. Ta specifična priporočila za države ostajajo enako relevantna za oceno spremenjenih načrtov za okrevanje in odpornost v skladu s členom 21 Uredbe (EU) 2021/241.

(9) Specifična priporočila za države za leto 2025 zajemajo ključne izzive ekonomske politike, ki niso v zadostni meri obravnavani z ukrepi, vključenimi v načrte za okrevanje in odpornost, ob upoštevanju ustreznih izzivov, opredeljenih v specifičnih priporočilih za države za obdobje 2019–2024.

(10) Komisija je 4. junija 2025 objavila poročilo o državi za Slovaško za leto 2025. V njem je ocenila napredek Slovaške pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost na Slovaškem. Na podlagi te analize so bili v poročilu o državi opredeljeni najbolj pereči izzivi, s katerimi se sooča Slovaška. Prav tako je bil v njem ocenjen napredek Slovaške pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic ter pri doseganju krovnih ciljev Unije za leto 2030 glede zaposlovanja, spretnosti ter zmanjševanja revščine in socialne izključenosti, pa tudi ciljev Združenih narodov glede trajnostnega razvoja.

(11) Komisija je za Slovaško opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011. Glavne ugotovitve ocene makroekonomskih ranljivosti za Slovaško, ki jo je pripravila Komisija za namene navedene uredbe, so bile objavljene 13. maja 2025 ([10]). Komisija je 4. junija 2025 ugotovila, da na Slovaškem obstajajo makroekonomska neravnotežja. Zlasti so kljub nekaterim izboljšavam še vedno prisotne ranljivosti, povezane s stroškovno konkurenčnostjo, zunanjim saldom in trgom stanovanjskih nepremičnin, medtem ko se zdi, da se izboljšuje stanje zadolženosti gospodinjstev, ukrepi politike pa so bili omejeni. Rast inflacije in stroškov dela na enoto se je znatno zmanjšala, vendar razlike, vključno z osnovno inflacijo, s preostalim euroobmočjem in EU ostajajo. Po izrazitem izboljšanju v letu 2023 zaradi nižjih cen energije je bil primanjkljaj na tekočem računu v letu 2024 nekoliko večji zaradi upada izvoza in povečanega uvoza ob ponovnem povpraševanju na domačem trgu. Letos se pričakuje, da se bo primanjkljaj na tekočem računu še povečal. Hkrati se velik javnofinančni primanjkljaj ne zmanjšuje. Poleg tega so se cene stanovanjskih nepremičnin tekom leta 2024 ponovno zvišale, medtem ko upad gradnje stanovanjskih objektov še poslabšuje že tako omejeno ponudbo stanovanj. Po več letih močno povečane zadolženosti gospodinjstev se je zaradi višje obrestne mere v zadnjih dveh letih zmanjšalo povpraševanje po hipotekarnih posojilih, delež zadolženosti gospodinjstev pa se je v zadnjih letih zmanjšal. Ker pa so se finančni pogoji v letu 2024 in na začetku leta 2025 ublažili, se zadolževanje gospodinjstev v zadnjem času ponovno povečuje, dodatno pa ga podpira povečanje realnega razpoložljivega dohodka ob tesnem trgu dela. Učinki imenovalca postajajo manj pomembni, tako da se lahko deleži zadolženosti gospodinjstev v bližnji prihodnosti stabilizirajo ali zmanjšajo manj kot prej, hkrati pa ob trdnem bančnem sektorju ostanejo pod povprečjem EU. Napredek politike je bil omejen. Da bi omejili inflacijo, so bili energetski podporni ukrepi za gospodinjstva podaljšani. Vendar je ta ukrep, ki ni bil ciljno usmerjen, postal eden od dejavnikov znatnega javnofinančnega

([10]) SWD(2025) 125 final.

primanjkljaja in primanjkljaja na tekočem računu. Sprejetje ukrepov za izboljšanje produktivnosti dela in poslovnega okolja ostajajo omejeni. Aprila je začela veljati sprememba zakona o gradnji, namenjena racionalizaciji gradbenih postopkov.

Ocena letnega poročila o napredku

(12) Svet je 21. januarja 2025 priporočil naslednje najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov za Slovaško: 3,8 % leta 2025, 0,9 % leta 2026, 1,6 % leta 2027 in 1,5 % leta 2028, kar ustreza najvišjim kumulativnim stopnjam rasti, izračunanim glede na leto 2023, v višini 10,3 % v letu 2025, 11,2 % v letu 2026, 13,0 % v letu 2027 in 14,8 % v letu 2028. V obdobju 2025–2027 te najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov sovpadajo s korektivno potjo v skladu s členom 3(4) Uredbe (ES) št. 1467/97, kot jo je priporočil Svet 21. januarja 2025 za odpravo čezmernega primanjkljaja ([11]). Slovaška je 30. aprila 2025 predložila letno poročilo o napredku ([12]), in sicer glede ukrepov, sprejetih v odziv na priporočilo Sveta z dne 21. januarja 2025, da bi odpravila čezmerni primanjkljaj, izvajala sklop reform ter izvajala reforme in naložbe, s katerimi bi se odzvala na glavne izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo v okviru evropskega semestra. Letno poročilo o napredku odraža tudi polletno poročanje Slovaške o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost v skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241.

(13) Vojna agresija Rusije proti Ukrajini in njene posledice pomenijo eksistencialni izziv za Evropsko unijo. Komisija je priporočala usklajeno aktivacijo nacionalne odstopne klavzule v okviru Pakta za stabilnost in rast, da bi podprla prizadevanja EU za hitro in znatno povečanje odhodkov za obrambo, Evropski svet pa je ta predlog pozdravil 6. marca 2025. Na zahtevo Slovaške z dne 30. aprila 2025 je Svet z dne 8. julija 2025 na priporočilo Komisije sprejel priporočilo o dovoljenju Slovaški za odstopanje od priporočenih najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov in njihovo preseganje ([13]).

(14) Na podlagi podatkov, ki jih je potrdil Eurostat ([14]), se je primanjkljaj sektorja država na Slovaškem povečal s primanjkljaja v višini 5,2 % BDP v letu 2023 na primanjkljaj v višini 5,3 % v letu 2024, dolg sektorja država pa se je povečal s 55,6 % BDP konec leta 2023 na 59,3 % konec leta 2024. Glede na izračune Komisije ta gibanja ustrezajo stopnji rasti očiščenih odhodkov v višini 5,4 % v letu 2024. Slovaška v letnem poročilu o napredku ocenjuje, da bo rast očiščenih odhodkov v letu 2024 znašala 3,0 %. Komisija ocenjuje, da je bila rast očiščenih odhodkov večja kot v letnem poročilu o napredku. Razlika med izračuni Komisije in ocenami nacionalnih organov je posledica nižjih odhodkov, ki jih je EU financirala v letu 2023 in so bili uporabljeni v predpostavkah, na katerih temelji letno poročilo o napredku. Glede na ocene Komisije je bila fiskalna naravnanost ([15]), ki vključuje odhodke, financirane tako na nacionalni ravni kot na ravni EU, v letu 2024 restriktivna in je znašala 2,2 % BDP.

(15) Glede na letno poročilo o napredku se v makroekonomskem scenariju, na katerem temeljijo proračunske projekcije Slovaške, pričakuje, da bo realna rast BDP znašala 1,9 % v letih 2025 in 2026, inflacija, merjena z indeksom HICP, pa naj bi znašala 3,9 % v letu 2025 in 3,7 % v letu 2026. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi realni BDP zrasel za 1,5 % v letu 2025 in za 1,4 % v letu 2026, inflacija, merjena z indeksom HICP, pa naj bi znašala 4,0 % v letu 2025 in 2,9 % v letu 2026.

(16) Glede na letno poročilo o napredku naj bi se primanjkljaj sektorja država v letu 2025 zmanjšal na 4,9 % BDP, dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se do konca leta 2025 povečal na 61,1 %. Ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 3,6 % v letu 2025. V pomladanski napovedi Komisije 2025 je za leto 2025 predviden primanjkljaj sektorja država v višini 4,9 % BDP. Zmanjšanje primanjkljaja v letu 2025 odraža predvsem konsolidacijske ukrepe za povečanje prihodkov, ki jih je slovaška vlada sprejela za leto 2025. Glede na izračune Komisije ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 3,8 % v letu 2025. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost, ki vključuje nacionalno financirane odhodke in odhodke, ki jih financira EU, v letu 2025 pretežno nevtralna in naj bi znašala 0,2 % BDP. Dolg sektorja država kot odstotek BDP naj bi se do konca leta 2025 povečal na 60,9 %. Povečanje deleža javnega dolga v BDP v letu 2025 je predvsem posledica napovedanega primarnega primanjkljaja.

([11]) Priporočilo Sveta za odpravo čezmernega primanjkljaja na Slovaškem, ST 5039/25.

([12]) Letna poročila o napredku za leto 2025 so na voljo na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_sl.

([13]) Priporočilo Sveta z dne 8. julija 2025 o dovoljenju Slovaški za odstopanje od najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov, kot jih je določil Svet v skladu z Uredbo (EU) 2024/1263 (aktivacija nacionalne odstopne klavzule), UL C, C/2025/3974, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3974/oj.

([14]) Eurostat, Kazalniki eura, 22. april 2025.

([15]) Fiskalna naravnanost je opredeljena kot merilo spremembe osnovnega proračunskega položaja sektorja država na letni ravni. Cilj te naravnanosti je oceniti gospodarsko spodbudo, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna EU. Fiskalna naravnanost se meri kot razlika med (i) srednjeročno potencialno rastjo in (ii) spremembo primarnih odhodkov brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije.

(17) Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi se z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost v letu 2025 financirali odhodki sektorja država v višini 1,4 % BDP; v letu 2024 je ta delež znašal 0,7 % BDP. Odhodki, financirani z nepovratno podporo iz mehanizma za okrevanje in odpornost, omogočajo visokokakovostne naložbe in reforme za povečanje produktivnosti brez neposrednega učinka na saldo in dolg sektorja država Slovaške.

(18) Odhodki sektorja država za obrambo so na Slovaškem v letu 2021 znašali 1,4 % BDP, v letu 2022 1,0 % BDP, v letu 2023 pa 1,2 % BDP ([16]). Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi odhodki za obrambo v letu 2024 znašali 1,3 % BDP, v letu 2025 pa 2,3 %. To ustreza povečanju za 0,9 odstotne točke BDP v primerjavi z letom 2021. Slovaška načrtuje odhodke za obrambo v višini 1,4 % BDP v letu 2024 in 2,3 % BDP v letu 2025. Obdobje aktivacije nacionalne odstopne klavzule (2025–2028) Slovaški omogoča, da ponovno da prednostni poudarek javnofinančnim odhodkom ali poveča javnofinančne prihodke, tako da trajno višji odhodki za obrambo srednjeročno ne bi ogrozili fiskalne vzdržnosti.

(19) Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi se očiščeni odhodki Slovaške v letu 2025 povečali za 3,8 %, v letih 2024 in 2025 pa kumulativno za 9,3 %. Glede na pomladansko napoved Komisije 2025 naj bi bila rast očiščenih odhodkov Slovaške v letu 2025 pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti, določeno s korektivno potjo, tako na letni ravni kot tudi ob upoštevanju let 2024 in 2025 skupaj. Zato je postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem za Slovaško začasno zadržan.

(20) Glede na letno poročilo o napredku je predvideno, da se bo primanjkljaj sektorja država v letu 2026 zmanjšal na 4,5 % BDP, dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se do konca leta 2026 povečal na 63,3 %. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, pomladanska napoved Komisije 2025 v letu 2026 predvideva javnofinančni primanjkljaj v višini 5,1 % BDP. Povečanje primanjkljaja v letu 2026 je predvsem posledica poslabšanja makroekonomskih obetov v kombinaciji z vztrajnimi diskrecijskimi ukrepi za povečanje odhodkov, zlasti trajno 13. izplačilo pokojnin ali povečanje izdatkov za zdravstveno varstvo. Ta gibanja ustrezajo rasti očiščenih odhodkov v višini 3,9 % v letu 2026. Na podlagi ocen Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost, ki vključuje odhodke, financirane na nacionalni ravni in ravni EU, v letu 2026 nevtralna. K izboljšanju zunanjega položaja bi lahko prispevala tudi fiskalna konsolidacija. Dolg sektorja država kot odstotek BDP naj bi se do konca leta 2026 povečal na 63,0 %. Povečanje deleža javnega dolga v BDP v letu 2026 je predvsem posledica napovedanega primarnega primanjkljaja.

Ključni izzivi politike

(21) Leta 2024 je davčni primež (obdavčitev dohodkov od dela) na Slovaškem presegel povprečje EU za osebe z nizkimi dohodki s stopnjo 38,2 % za posameznike, ki zaslužijo 50 % povprečne plače, medtem ko povprečje EU znaša 31,8 %. Vendar je bil pri višjih ravneh dohodka davčni primež bližje povprečju EU, kar kaže, da je davčna obremenitev za osebe z nižjimi dohodki razmeroma večja. Prihodki od davka na nepremičnine so bili leta 2023 nizki in so znašali 0,4 % BDP, medtem ko povprečje EU znaša 1,9 %, predvsem zaradi sistema obdavčitve nepremičnin, vezanega na površino, na Slovaškem, ki v fiskalnem izračunu ne upošteva vidikov, kot sta lokacija ali tržna vrednost. To povzroča stagnacijo davčnih prihodkov ob naraščajočih cenah stanovanj v zadnjih letih ter vprašanjih v zvezi s pravičnostjo in enakostjo. Poleg tega so prihodki od okoljske obdavčitve na Slovaškem, zlasti na področjih, kot so promet, onesnaževanje in naravni viri, stalno nižji od povprečja EU. Efektivna stopnja ogljika na Slovaškem znaša 64,1 EUR na tono CO_2, kar je precej nižje od povprečja EU, ki znaša 84,8 EUR, kar kaže na šibkejše gospodarske spodbude za zmanjšanje emisij. Slovaška sprejema ukrepe za povečanje učinkovitosti svojega sistema za pobiranje davkov z naložbami v infrastrukturo IT in izvajanjem celovite strategije za digitalno preobrazbo. Čeprav se je vrzel pri pobiranju DDV v zadnjih letih znatno zmanjšala, je vrzel pri izpolnjevanju obveznosti v zvezi z DDV še vedno precej višja od povprečja EU. Slovaška je za odpravo velikih javnofinančnih primanjkljajev uvedla ukrepe, katerih cilj je povečati javnofinančne prihodke, kar negativno vpliva na cenovno konkurenčnost in povzroča neenakomerno porazdelitev virov. Natančneje, nedavno uvedeni davek na finančne transakcije ovira poslovno okolje, prispeva k višjim cenam in spodbuja uporabo gotovinskih plačil, kar vzbuja pomisleke glede morebitne davčne utaje. Poleg tega je vlada razširila ukrepe, katerih cilj je ublažiti socialne posledice visokih cen energije. Vendar ti ukrepi niso ciljno usmerjeni k ranljivim osebam in izkrivljajo cenovne signale z energetskih trgov. Poleg tega nezadostno izvajanje obstoječih pregledov porabe v okviru proračunskega postopka ovira doseganje morebitnih prihrankov, ki bi lahko izboljšali javne finance. Napredek na področju digitalizacije davčne uprave, zlasti pri

([16]) Eurostat, javnofinančni odhodki po klasifikaciji izdatkov države po funkcijah (COFOG). Zaradi metodoloških razlik med opredelitvami, ki se uporabljajo za COFOG, in opredelitvami, ki jih uporablja Nato, se lahko odhodki na podlagi opredelitve za COFOG, razlikujejo od odhodkov na podlagi opredelitve Nata.

elektronskem izdajanju računov in predhodno izpolnjenih davčnih napovedih, bi lahko pomagal zmanjšati izgube v davčnem sistemu, poenostaviti izpolnjevanje obveznosti in znižati s tem povezane stroške.

(22) Slovaška se še naprej sooča z znatnim pomanjkanjem stanovanjskih nepremičnin, saj je njihovo število na tisoč prebivalcev med najnižjimi v državah OECD. Gradnja stanovanjskih objektov je pod povprečjem EU in se od konca leta 2023 zmanjšuje. Podobno se je od konca leta 2023 zmanjšalo tudi število izdanih gradbenih dovoljenj. To je posledica neučinkovitih postopkov za izdajo dovoljenj na Slovaškem, ki so posledica velike upravne razdrobljenosti in neustreznih virov na občinski ravni. Podpiranje ponudbe stanovanj prispeva tudi k omejevanju tveganj, povezanih z zadolženostjo gospodinjstev. Poleg tega je najemniški trg slabo razvit in zakonodajni okvir ni naklonjen najemu v primerjavi z lastništvom stanovanj. Lastništvo stanovanj ostaja prednostna možnost večine gospodinjstev na Slovaškem, saj so najemnine visoke, razpoložljivost najemnih stanovanj pa nizka. Hkrati zelo omejena ponudba socialnih stanovanj – samo 2,8 % stanovanjskega fonda – najranljivejšim osebam otežuje dostop do stanovanj. Naraščajoče cene stanovanj in upadanje gradnje stanovanjskih objektov dodatno omejujejo splošno in cenovno dostopnost stanovanj.

(23) Načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k navedeni uredbi vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Te naj bi prispevale k učinkoviti obravnavi vseh izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za državo, ali znatnega dela teh izzivov. V tem kratkem časovnem okviru je dokončanje učinkovitega izvajanja načrta za okrevanje in odpornost bistvenega pomena za povečanje dolgoročne konkurenčnosti Slovaške z zelenim in digitalnim prehodom ob hkratnem zagotavljanju socialne pravičnosti. V sporočilu Komisije NextGenerationEU – Pot do leta 2026, sprejetem 4. junija 2025, je pojasnjena časovnica, v skladu s katero naj bi se zaključil mehanizem, določene so smernice za države članice, da bi bilo izvajanje do 31. avgusta 2026 čim uspešnejše, med drugim glede tega, kako naj države članice dodatno racionalizirajo svoje načrte za okrevanje in odpornost, predstavljene so ključne možnosti, ki jih je treba upoštevati pri reviziji teh načrtov, in poudarjeno je, kako pomembno je skrbno skupno načrtovanje pred predložitvijo zadnjih zahtevkov za plačilo leta 2026. Slovaška je že napredovala pri uresničevanju reform in naložb iz načrta za okrevanje in odpornost. Za izpolnitev zavez iz načrta za okrevanje in odpornost do avgusta 2026 je bistveno, da Slovaška pospeši izvajanje reform in naložb tako, da odpravi zadevne izzive. Zlasti nepredvidljivo regulativno okolje, upravna bremena in razdrobljena struktura upravljanja ter neučinkoviti postopki javnega naročanja in nezadostna priprava naložbenih projektov vplivajo na zmogljivost Slovaške za učinkovito izvajanje naložbenih projektov in črpanje sredstev EU, kar znatno ovira njen potencial za inovacije in gospodarsko diverzifikacijo. Sistematično vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev, civilne družbe in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost.

(24) Na Slovaškem se je izvajanje programa kohezijske politike, ki zajema podporo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Sklada za pravični prehod (SPP), Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in Kohezijskega sklada, pospešilo. Nadaljevati je treba prizadevanja za zagotovitev hitrega izvajanja tega programa in hkrati čim bolj povečati njegov učinek na terenu. Slovaška že ukrepa v okviru svojega programa kohezijske politike, da bi spodbudila konkurenčnost in rast, obenem pa okrepila socialno kohezijo. Hkrati se Slovaška še vedno sooča z izzivi, vključno s tistimi, ki se nanašajo na povečanje konkurenčnosti v okviru industrijske tranzicije, povečanje inovacijske zmogljivosti, tudi za razvoj in proizvodnjo kritičnih tehnologij, povečanje odpornosti v zvezi z vodo in števila stanovanj, kot tudi na dostopnost predšolske vzgoje in varstva ter udeležbo prikrajšanih skupin na trgu dela. Slovaška mora v skladu s členom 18 Uredbe (EU) 2021/1060 v okviru vmesnega pregleda skladov kohezijske politike pregledati svoj program, pri čemer mora med drugim upoštevati izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo za leto 2024. S predlogom Komisije, sprejetim 1. aprila 2025 ([17]), je bil rok, do katerega je treba za vsak program predložiti oceno o izidu vmesnega pregleda, podaljšan na obdobje po 31. marcu 2025. Zagotovljene so tudi prožnost, da bi pomagali pospešiti izvajanje programov, in spodbude za države članice, da sredstva kohezijske politike dodelijo petim strateškim prednostnim področjem Unije, in sicer konkurenčnosti na področju strateških tehnologij, obrambi, stanovanjem, odpornosti v zvezi z vodo in energetskemu prehodu, ter naložbam v spretnosti v prednostnih sektorjih, pri čemer se programi ESS+ še naprej osredotočajo na osebe v najbolj ranljivih položajih.

([17]) Predlog UREDBE EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda (COM(2025) 123 final).

(25) Platforma za strateške tehnologije za Evropo (STEP) predstavlja priložnost za naložbe v eno od ključnih strateških prednostnih nalog EU in torej za krepitev konkurenčnosti EU. Platforma STEP se izvaja prek 11 obstoječih skladov EU. Države članice lahko prispevajo tudi k programu InvestEU, ki podpira naložbe na prednostnih področjih. Slovaška bi lahko te pobude kar najbolje izkoristila za podporo razvoju ali proizvodnji kritičnih tehnologij, tudi čistih in z viri gospodarnih tehnologij.

(26) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih z načrtom za okrevanje in odpornost ter drugimi skladi EU, bi morala Slovaška učinkovito obravnavati preostale izzive, povezane z z razogljičenjem in preobrazbo industrije, razvojem brezemisijske mobilnosti, poslovnim okoljem in javno upravo, digitalizacijo, raziskavami in inovacijami, pravosodnim sistemom, trgom dela, izobraževanjem in zdravstvenim varstvom.

(27) Kot je določeno v kompasu za konkurenčnost, si morajo vse institucije EU ter nacionalne in lokalne institucije močno prizadevati, da bi sprejemale enostavnejša pravila in pospešile upravne postopke. Komisija si je zastavila ambiciozne cilje za zmanjšanje upravnega bremena, in sicer za vsaj 25 %, v zvezi z MSP pa za najmanj 35 %; oblikovala je tudi nova orodja za doseganje teh ciljev, vključno s sistematičnim obremenitvenim testom obstoječe zakonodaje EU in okrepljenim dialogom z deležniki. Da bi dosegla ta cilj, mora ukrepati tudi Slovaška. 78 % podjetij meni, da zapletenost upravnih postopkov pomeni težavo za njihovo poslovanje na Slovaškem ([18]). Zaradi dolgih in zapletenih upravnih postopkov, nepredvidljivega regulativnega okolja, hitro spreminjajoče se zakonodaje in nezadostnega načrtovanja naložb je poslovno okolje Slovaške eno najmanj ugodnih v EU. Na Slovaškem se zakonodaja običajno hitro spreminja, pri sprejemanju novih zakonov pa so postali običajni hitri zakonodajni postopki. Med oktobrom 2023 in februarjem 2025 je 37 % vseh sprejetih zakonov obšlo standardne ocene učinka in posvetovanja z deležniki. Trenutni okvir za boljše pravno urejanje na Slovaškem nima jasnih in preglednih pravil ter se ne izvaja učinkovito. Kljub uvedbi ukrepov za izboljšanje poslovnega okolja, vključno z načrtom Slovaške za okrevanje in odpornost, so bile izboljšave na splošno zanemarljive.

(28) Konkurenčnost Slovaške ovirajo razdrobljena javna uprava, omejena preglednost pri javnem naročanju in slabo načrtovanje naložb. Na lokalno upravljanje negativno vplivajo velike razlike v velikosti občin, prenizko financiranje dodatnih odgovornosti in pomanjkanje strateškega načrtovanja. Načrtovanje naložb je še vedno povezano s cikli financiranja EU in nima dolgoročne vizije, kar ustvarja negotovost za podjetja in lokalne organe. Zlasti je treba v majhnih občinah okrepiti usposabljanje ter zmogljivosti za upravljanje naložb in dostop do sredstev EU. Kljub nedavnim reformam pri ocenjevanju, izbiri in pripravi proračuna za javne naložbe spremljanje in naknadna ocena projektov ostajata šibka. Ker Slovaška razvija nacionalno naložbeno strategijo do leta 2050, je bistveno z njo zagotoviti široko politično podporo in jo sprejeti pravočasno. Reforma strukture lokalnega upravljanja in zagotavljanje ustreznega financiranja za različne odgovornosti bi lahko znatno izboljšala strukturno zmogljivost Slovaške za načrtovanje in izvajanje naložb. Poleg tega mora Slovaška izboljšati zagotavljanje kakovostnih javnih storitev na lokalni ravni ter okrepiti finančno neodvisnost in upravljavske zmogljivosti lokalnih in regionalnih organov.

(29) Čeprav je namen nedavnih reform poenostaviti postopke javnega naročanja, še vedno obstajajo pomisleki glede nezadostne preglednosti in konkurenčnosti, saj je delež javnih naročil, oddanih v postopkih z enim samim ponudnikom, leta 2023 znašal 33 %. Preglednost in konkurenčnost v postopkih javnega naročanja sta potrebni za spodbujanje dobrega upravljanja in izboljšanje učinkovitosti javnofinančnih odhodkov. Poleg tega se kljub sprejetju zakona o postopkih javnega naročanja, katerega cilj je okrepiti pravila za zelena javna naročila ter izboljšati uporabo meril kakovosti in izračun stroškov v življenjski dobi, večina naročil na Slovaškem še vedno dodeli na podlagi najnižje cene.

(30) Obstajajo pomisleki glede slovaškega sodnega sistema. Zlasti še vedno niso zagotovljena zadostna jamstva glede razrešitve članov sodnega sveta. Več dogodkov, kot je razpustitev specializiranih protikorupcijskih agencij (specializiranega tožilstva in nacionalne agencije za boj proti kriminalu), ter učinek nekaterih sprememb kazenskega zakonika vzbujajo resne pomisleke glede trdnosti slovaškega protikorupcijskega okvira ter stopnje specializacije in institucionalne zmogljivosti, ki se je izoblikovala skozi čas. Posledično so bila prizadevanja policije in tožilstva za preiskovanje in pregon zapletene korupcije in korupcije na visoki ravni resno ovirana, kar je vplivalo na učinkovito nadaljnje ukrepanje v tekočih in prihodnjih zadevah. Ta razvoj dogodkov bi lahko oviral poslovno in regulativno okolje Slovaške ter s tem njeno konkurenčnost.

([18]) Businesses' attitudes towards corruption in the EU (Odnos podjetij do korupcije v EU), kratko poročilo, poročilo Eurobarometer (april 2024).

(31) Digitalna infrastruktura Slovaške ovira njeno konkurenčnost, saj je imelo leta 2024 dostop do zelo visokozmogljivih omrežij 72,97 % gospodinjstev, kar pomeni povečanje glede na leto 2023, ko je ta odstotek znašal 69,12 %, medtem ko je bilo povprečje EU leta 2024 82,49 %. Obravnavati je treba ocenjeno naložbeno vrzel v višini več kot 500 milijonov EUR za gigabitno povezljivost, da bi podjetjem in javnosti zagotovili hitrejšo, zanesljivejšo in bolj razširjeno digitalno povezljivost. Za lažje uvajanje nove digitalne infrastrukture je bistveno racionalizirati regulativni okvir, ustvariti ugodno poslovno okolje za vlagatelje ter skrajšati čas in zmanjšati stroške, povezane z uvajanjem digitalne infrastrukture.

(32) Počasno uvajanje digitalnih tehnologij na Slovaškem predstavlja dodaten izziv za konkurenčnost in rast, saj le 62 % MSP dosega osnovno digitalno intenzivnost, medtem ko povprečje EU znaša 72,9 %. Dodatna pomembna ovira za gospodarsko rast in konkurenčnost je omejeno sodelovanje med poslovnim in raziskovalnim sektorjem. Možnosti MSP za naložbe v raziskave in razvoj so omejene, saj je trenutna shema davčnih spodbud za raziskave in razvoj naklonjena večjim podjetjem. Izboljšanje programov spodbud za raziskave in razvoj ter močnejše usmerjanje politik na področju raziskav in razvoja v MSP bi lahko spodbudilo potencial Slovaške za rast.

(33) Slovaško gospodarstvo, vključno z velikim in delovno intenzivnim industrijskim sektorjem, se sooča z izzivi pri posodabljanju, izpolnjevanju podnebnih ciljev in ohranjanju konkurenčnosti. Domača proizvodna zmogljivost ostaja zlasti omejena v sektorju neto ničelnih tehnologij. Slovaška bi lahko s prehodom na bolj diverzificirano gospodarstvo, ki bi temeljilo na inovacijah, vključno z zelenimi tehnologijami in avtomatiziranimi postopki, okrepila svojo dolgoročno trajnostno gospodarsko rast in odpornost proti zunanjim šokom. V ta namen je treba jasno določiti prednostne naložbe. Obstoječi zakonodajni okvir, ki olajšuje preoblikovanje slovaške industrije, bi bilo mogoče dopolniti z mehanizmom, ki bi redno pregledoval in spodbujal prednostne ukrepe na področju industrijskega sektorja ter dodatno podpiral njegov prehod, zlasti na neto ničelne in inovativne tehnologije. Ker slovaški gospodarski model temelji predvsem na montaži uvoženih polizdelkov v spodnjem delu verige, to omejuje domačo dodano vrednost in prelivanje strokovnega znanja v lokalna podjetja. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za okrepitev vključevanja proizvodnih in novih industrijskih sektorjev v dobavne verige po vsej EU.

(34) Slovaška je pri fosilnih gorivih še naprej močno odvisna od Rusije. Leta 2024 je bilo približno 70 % zemeljskega plina in več kot 80 % porabljene surove nafte ruskega izvora. Prizadevanja Slovaške za zmanjšanje odvisnosti od Rusije so počasna.

(35) Visoki stroški energije za podjetja ostajajo eno glavnih ozkih grl za konkurenčnost na Slovaškem, regulirane cene energije za gospodinjstva pa še naprej ovirajo spodbude za naložbe v energijsko učinkovitost. Leta 2024 so obnovljivi viri energije prispevali le 24 % bruto končne porabe energije, kar je precej pod povprečjem EU, ki znaša 47 %. Čeprav je Slovaška nedavno sprejela reforme, ki podpirajo uvajanje naložb v skladu s cilji REPowerEU, so potrebna nadaljnja prizadevanja za pospešitev uvajanja energije iz obnovljivih virov, vključno z vetrno, sončno in geotermalno energijo ter plini iz obnovljivih virov. Hkrati bi morala biti priključitev obnovljivih virov energije na omrežje učinkovitejša in manj obremenjujoča, tudi z dajanjem prednosti naložbam, ki olajšujejo priključitev na omrežje in prožnost omrežja. Razogljičenje sektorja ogrevanja gospodinjstev ostaja ključno za zmanjšanje odvisnosti gospodarstva od fosilnih goriv in doseganje podnebnih ciljev države. Uporaba geotermalne tehnologije in tehnologije toplotnih črpalk je prenizka zlasti v velikih omrežjih za daljinsko ogrevanje. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za izboljšanje energijske učinkovitosti, na primer v stavbnem, prometnem in industrijskem sektorju, saj so izzivi v smislu pravočasnega izvajanja in povečanja naložb še vedno prisotni v javnem in zasebnem sektorju.

(36) Zelo majhen prodor brezemisijske mobilnosti na Slovaškem omejuje domačo konkurenčnost velike avtomobilske industrije v državi. To je razvidno iz enega najnižjih deležev novih registracij brezemisijskih vozil v EU (samo 2,9 % registracij novih avtomobilov), kot tudi iz zapoznelega uvajanja brezemisijske polnilne in oskrbovalne infrastrukture. Čeprav je Slovaška v okviru svojega načrta za okrevanje in odpornost sprejela nekatere reforme (npr. akcijski načrt za elektromobilnost), se spodbude za podporo uvajanju brezemisijskih vozil in infrastrukture še niso uresničile. Uvedba spodbud, opisanih v akcijskem načrtu za elektromobilnost, je ključnega pomena, da se omogočijo znatne nadaljnje naložbe v zasebnem sektorju. Podobno se slovaška infrastruktura za železniški promet le počasi posodablja, kar omejuje njeno privlačnost za potniški in komercialni promet. Poleg tega Slovaška nima centraliziranega pristopa k dolgoročnemu financiranju strateških prenov nacionalne prometne infrastrukture, na primer prek namenskega centraliziranega sklada za prometno infrastrukturo, da bi pospešila nacionalno srednje- in dolgoročno financiranje. Tudi upravljanje nacionalne železniške infrastrukture ne spodbuja hitrih posodobitev obstoječega omrežja.

(37) Slovaška še zdaleč ne dosega cilja glede odlaganja komunalnih odpadkov na odlagališčih do leta 2035. Za omejitev odlaganja odpadkov na odlagališčih in večjo uporabo krožnih materialov je potrebno boljše ravnanje z odpadnimi viri. Kakovost slovaških teles površinske vode se slabša zaradi neustreznih ukrepov na področju upravljanja voda. Ta vodna telesa so pod pritiskom zaradi povečanega števila ekstremnih vremenskih pojavov, prevelikih količin onesnaževal in pogostih sprememb oblike in pretoka vodnih teles. Vendar bi bilo mogoče stanje vodnega telesa izboljšati, odpornost vode proti sušam in poplavam pa okrepiti z uvedbo boljšega trajnostnega upravljanja voda. Poleg tega je ključno dati prednost sonaravnim rešitvam in obnovi rek pred gradnjo novih vodnih jezov in druge „sive infrastrukture“, hkrati pa te ukrepe prenesti v ustrezne nacionalne politike. Odvzemi ogljika na Slovaškem ne dosegajo ravni ambicij, ki je potrebna za doseganje njenih ciljev za leto 2030 glede rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva. Za povečanje zmogljivosti odvzemov ogljika in odpornosti slovaških gozdov je potrebno boljše varstvo biotske raznovrstnosti, zlasti z dokončno določitvijo območij narodnih parkov, sajenjem večvrstnih in večgeneracijskih gozdov ter ohranjanjem naravnih virov.

(38) Slovaška ima razmeroma nizko stopnjo brezposelnosti, vendar sta dolgotrajna brezposelnost in brezposelnost mladih še vedno visoki, kar velja tudi za brezposelnost med prikrajšanimi skupinami, kot so Romi in osebe z nižjo ravnjo spretnosti. Čeprav je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma na Slovaškem razmeroma nizka v primerjavi s povprečjem EU, ženske na trgu dela večinoma niso dovolj zastopane. Prizadevanja za povečanje udeležbe žensk na trgu dela bi lahko pomagala odpraviti vse večje pomanjkanje delovne sile. Naložbe v politike za pomoč ranljivim skupinam ljudi pri iskanju ali ohranjanju zaposlitve, s čimer se ohranja njihova udeležba na trgu dela, ostajajo nizke. Udeležba na trgu dela, zlasti za ženske, je ovirana tudi zaradi nezadostne razpoložljivosti in uporabe cenovno dostopnih visokokakovostnih storitev predšolske vzgoje in varstva, zlasti za otroke, mlajše od treh let. Omejene so tudi možnosti za prožne ureditve dela, medtem ko bi lahko na primer s podpiranjem zaposlitve s krajšim delovnim časom povečali udeležbo staršev majhnih otrok na trgu dela.

(39) Slovaška se sooča z znatnimi neskladji med ponudbo spretnosti in povpraševanjem po njih, med drugim zaradi pomanjkanja delavcev z zelenimi in digitalnimi spretnostmi. Zato so potrebna znatna in ciljno usmerjena prizadevanja za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo. Država ima majhno število strokovnjakov IKT in majhen delež študentov, ki so vpisani v programe na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike. Hkrati se slovaški izobraževalni sistem sooča s številnimi izzivi, vključno s pomanjkanjem učiteljev in potrebo po programih izobraževanja učiteljev, dolgoročnim nezadostnim financiranjem ter nizko uspešnostjo pri temeljnih spretnostih med učenci in odraslimi. Od leta 2020 se tveganje revščine in socialne izključenosti povečuje. Stopnja revščine otrok na Slovaškem je leta 2023 presegla povprečje EU in čeprav se je leta 2024 stanje izboljšalo, je še vedno visoka, hkrati pa obstajajo znatne regionalne razlike, zlasti v vzhodnem delu države. Medtem ko so ukrepi, ki jih podpirajo načrt za okrevanje in odpornost, Evropski socialni sklad plus in Evropski sklad za regionalni razvoj, namenjeni zmanjšanju segregacije Romov v izobraževanju in zagotavljanju enakega in vključujočega dostopa do kakovostnega izobraževanja na vseh ravneh, zmogljivosti na lokalni ravni za njihovo izvajanje zaostajajo, zlasti kar zadeva infrastrukturne projekte.

(40) Odpornost slovaškega zdravstvenega sistema je pod pritiskom zaradi pomanjkanja in staranja zdravstvenih delavcev. Število zaposlenih je pod povprečjem EU in skoraj četrtina medicinskih sester se približuje upokojitvi. Omejena prizadevanja za spodbujanje vpisa na študij medicine, izboljšanje delovnih pogojev in posodobitev infrastrukture dodatno obremenjujejo zmogljivost sistema. Razmere še poslabšujejo strukturne neučinkovitosti v bolnišnicah in vztrajno nezadostno financiranje, zlasti na področju preventivnega zdravstvenega varstva, ki je leta 2022 prejelo le 2,0 % skupnih odhodkov za zdravstveno varstvo. Finančne težave so privedle do znatnih dolgov in dolgih zamud pri plačilih v večjih državnih bolnišnicah, kar spodkopava prizadevanja za izboljšanje učinkovitosti. Načrt za okrevanje in odpornost je prispeval k nekaterim izboljšavam pri dostopu do zdravstvenih storitev in boljšemu usklajevanju med ravnmi oskrbe. Vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja za okrepitev zagotavljanja primarnega zdravstvenega varstva ter zagotovitev ustrezne oskrbe s kritičnimi medicinskimi izdelki in infrastrukturo. Poleg tega je financiranje storitev dolgotrajne oskrbe še vedno premajhno, same storitve pa precej omejene, zlasti za ranljive skupine. Zaradi staranja prebivalstva se sistemi zdravstvenega varstva in dolgotrajne oskrbe v srednje- in dolgoročnem obdobju soočajo z izzivi fiskalne vzdržnosti.

(41) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet leta 2025 priporočil, naj države članice euroobmočja ukrepajo, tudi v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi izvedle priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja za leto 2025. Kar zadeva Slovaško, priporočila 2, 3, 4, 5 in 6 prispevajo k izvajanju prvega priporočila za euroobmočje o konkurenčnosti, priporočila 1, 5 in 6 k izvajanju drugega priporočila za euroobmočje o odpornosti, priporočilo 1, 3 in 6 pa k izvajanju tretjega priporočila za euroobmočje o makroekonomski in finančni stabilnosti iz priporočila za leto 2025.

(42) Ob upoštevanju poglobljenega pregleda Komisije in njene ugotovitve o obstoju neravnotežij so priporočila v skladu s členom 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011 izražena v priporočilih 1, 2, 3 in 5 v nadaljevanju. Politike iz priporočila 1 prispevajo k obravnavanju ranljivosti, povezanih s trgom stanovanjskih nepremičnin in zadolženostjo gospodinjstev. Politike iz priporočil 1, 2 in 5 prispevajo k obravnavanju ranljivosti, povezanih z zunanjimi saldi. Politike iz priporočil 1, 3 in 5 prispevajo k obravnavanju ranljivosti, povezanih s konkurenčnostjo. Priporočila 1, 2, 3 in 5 prispevajo k odpravljanju neravnotežij in izvajanju priporočila o ekonomski politiki euroobmočja v skladu z uvodno izjavo 41 –

PRIPOROČA, da Slovaška v letih 2025 in 2026 ukrepa tako, da:

1. okrepi skupne obrambne in varnostne odhodke ter pripravljenost ob zagotavljanju vzdržnosti dolga v skladu s sklepi Evropskega sveta z dne 6. marca 2025; upošteva najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov, ki jih je Svet priporočil 21. januarja 2025 za odpravo čezmernega primanjkljaja, hkrati pa izkoristi možnost odstopanja v skladu z nacionalno odstopno klavzulo za višje odhodke za obrambo; poveča učinkovitost davčne mešanice, tudi z zmanjšanjem odvračilnih dejavnikov na trgu dela ter večjo uporabo davkov, ki so manj škodljivi za rast, kot so okoljski davki in periodična obdavčitev nepremičnin; izboljša učinkovitost porabe, na primer z izvajanjem pregledov porabe; še naprej krepi izpolnjevanje davčnih obveznosti, med drugim z nadaljnjo digitalizacijo davčne uprave; odpravi veljavne izredne energetske podporne ukrepe in zagotovi, da bodo ti ukrepi namenjeni zaščiti ranljivih gospodinjstev in podjetij ter bodo fiskalno vzdržni in da se bodo ohranile spodbude za varčevanje z energijo; podpira ponudbo stanovanjskih nepremičnin in razširi najemniški trg s pospeševanjem gradnje stanovanj in spodbujanjem socialnih stanovanj ob upoštevanju regionalnih razlik;

2. glede na veljavne roke za pravočasno dokončanje reform in naložb na podlagi Uredbe (EU) 2021/241 pospeši izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU; pospeši izvajanje programa kohezijske politike (ESRR, SPP, ESS+, Kohezijski sklad), po potrebi na podlagi priložnosti, ki jih ponuja vmesni pregled; kar najbolje izkoristi instrumente EU, vključno z možnostmi, ki jih ponujata program InvestEU in platforma za strateške tehnologije za Evropo, da bi se izboljšala konkurenčnost;

3. zagotovi ugodno poslovno okolje tako, da ustvari predvidljivejše regulativno okolje, in sicer z izboljšanjem okvira za boljše pravno urejanje, pri čemer zagotovi, da so v zakonodajni postopek vključeni ocena učinka in posvetovanja z deležniki; odpravi razdrobljenost struktur upravljanja, tudi s pripravo reforme lokalnega upravljanja; zagotovi kakovostne javne storitve z boljšim usklajevanjem in oblikovanjem politik; zagotovi preglednost in konkurenco v postopkih javnega naročanja za spodbujanje dobrega upravljanja in izboljšanje učinkovitosti javnofinančnih odhodkov ter poveča uporabo meril, povezanih s kakovostjo in stroški v življenjski dobi, pri postopkih javnega naročanja; okrepi sodni sistem in poveča učinkovitost protikorupcijskega sistema, vključno z zagotavljanjem ustreznih, avtonomnih in učinkovitih preiskav in pregona primerov korupcije na visoki ravni ter zadostnih, specializiranih zmogljivosti na ravni policije in tožilstva;

4. okrepi digitalne infrastrukture z zapolnjevanjem naložbene vrzeli za gigabitno povezljivost in racionalizacijo ureditve za uvajanje infrastrukture; poveča sprejemanje digitalnih tehnologij, zlasti med MSP, z odpravo ozkih grl pri njihovem uvajanju; izboljša politiko raziskav in inovacij tako, da spodbuja sodelovanje med podjetji in raziskovalnim sektorjem ter revidira shemo davčnih spodbud za raziskave in razvoj, da se zagotovi večja podpora MSP;

5. da prednost naložbam v čisto in učinkovito proizvodnjo ter uporabo energije in virov; okrepi zakonodajni okvir za podporo zelenim tehnologijam in proizvodom ter spodbuja naložbe za krepitev industrijske konkurenčnosti in gospodarske diverzifikacije; pospeši diverzifikacijo oskrbe s fosilnimi gorivi, da se postopno odpravi odvisnost od ruskih virov; pospeši uvajanje obnovljivih virov energije, hkrati pa poskrbi, da bodo postopki za njihovo priključitev na omrežje učinkovitejši in manj obremenjujoči; podpira nadaljnje naložbe v omrežja, zlasti električna omrežja, ter v razogljičenje sektorja ogrevanja; podpira nadaljnje uvajanje brezemisijske mobilnosti in posodobitev železniškega omrežja z reformo upravljanja nacionalne železniške infrastrukture in vzpostavitvijo namenskega naložbenega okvira; okrepi ravnanje z odpadnimi viri, ponovno uporabo komunalnih odpadkov in odpadne embalaže ter ohranjanje naravnih virov ter poveča odpornost v zvezi z vodo z vključevanjem sonaravnih rešitev in dokončanjem določitve zavarovanih naravnih območij;

6. okrepi udeležbo premalo zastopanih skupin na trgu dela in uvede prožnejše ureditve dela za starše z otroki; poveča razpoložljivost in uporabo cenovno dostopne visokokakovostne predšolske vzgoje in varstva za otroke, mlajše od treh let; okrepi poučevanje temeljnih spretnosti, tudi za otroke iz prikrajšanih okolij, zlasti v marginaliziranih romskih skupnostih, hkrati pa zagotovi enak in vključujoč dostop do kakovostnega izobraževanja na vseh ravneh; okrepi prizadevanja politike za zagotavljanje in pridobivanje spretnosti in kompetenc z zagotavljanjem priložnosti za prekvalifikacijo in izpopolnjevanje odraslih, vlaganjem v izobraževanje učiteljev ter povečanjem vpisa v izobraževalne programe na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike; izboljša zagotavljanje primarnega zdravstvenega varstva, zlasti za ranljive osebe, in razširi preventivne zdravstvene ukrepe; okrepi odpornost zdravstvenega sistema na področju kritičnih medicinskih izdelkov, infrastrukture in delovne sile v zdravstvu z ohranjanjem in privabljanjem usposobljenih delavcev, hkrati pa zagotovi fiskalno vzdržnost zdravstvenega sistema; zagotovi cenovno dostopno in kakovostno dolgotrajno oskrbo.

V Bruslju, 8. julija 2025

Za Svet

predsednica

S. LOSE